

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

ADMINISTRACIÓ:

St. Bernat, 5, Pral.-2.^a
CIUTAT DE MALLORCA

Administrador: Juan Riutort.)

LA AURORA

¿A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria de N' Ernest Frau, Brossa.—Llibreria Ameigual y Muntaner.

Surt cada dissabte per donar ventim i altres herbes a nes qui s'ho guany

Es nostro futur Bisbe

Dissabte passat no poguerem donar-ne més clarícia perquè com arribà sa nova, ja teníem tota LA AURORA plena i a punt de tirar.

Notau que li deim futur Bisbe, això és, que hu ha d'esser. Ara no més és Presentat per Bisbe. Sapigau-ho ben bé: el Rei ni cap Ministre no fan ni han tengut mai poder per fer Bisbes. És el Papa i negú pus que el Papa que fa es Bisbes. És Reis o Presidents de República per una gracia que el Papa los fa, poren presentar-li an el Papa aquells capellans, bons per tal càrrec, per que el Papa los declar Bisbes. De manera que, per esser Bisbe de Mallorca el Dr. Domènech ara s'ha donada sa primera passa: el Rei el Presenta an el Papa. Quant el Rei Presenta ja sab que el Papa admetrà es Presentat perquè, abans de presentar-lo, ja s'assegura de que li admetrà sa Presentació; per això ja només Presenta el Rei aquells que agraden an el Papa.

Ja hu crec que el Dr. Domènech ha agradat an el Papa, com agradarà a qualsevol que el conega, perquè reuneix totes ses grans qualitats que ha mester un Bisbe: gran virtut, molt de suc de cervell, molta de ciencia i experiència i maneig i un zel gros de sa gloria de Deu i de sa salvació de ses ànimes. Tot això té en grau superior lo Rdm. i l'lm. Sr. Dr. Mn. Rigobert Domènech destinat de Deu per esser es nostro Bisbe.

Es nadiu d'Alcoy nasqué dia 15 de novembre de 1870, son pare i sa mare se moriren massa prest i un oncle seu Mn. Rafel Domènech se'n encarregà i fou per ell una providencia. Sentint-se cridat de Deu an el Sacerdocí, comensà sos estudis an el Seminari de Valencia l'any 1882, cursant-hi fins l'any 1895 Llatí, Filosofia, Teologia i Dret Canònic, sempre amb notes capdals. Fou col·legial per oposició de l'esglesia del Patriarca de l'any 1888 fins a 1893. Dia 22 de juny de 1893 prengué es grau de Doctor en Sagrada Teologia an el Seminari de Valencia i el mateix grau en Dret Canònic dia 20 de janer de l'any 1897, sempre amb la nota de *Nemine discrepante*; s'ordenà de prevere dia 19 de maig de 1894. De l'any 1893 a 1897 fou catedràtic de Teologia Especial i de Dogmàtica an aquell mateix Seminari. L'any 1895 feu oposicions de Canonge a Valencia i l'any 1900 a Oriola, i l'any 1903 a Valencia, i a les-hores entrà a Canonge d'aquella Seu Metropolitana. L'any 1902 el fan Director del Col·legi de Dret Canònic del Seminari d'alla; i l'any 1906 l'anomenen Rector de dit Seminari de Valencia i encara hu és amb gran profit i lluíment d'aquell gran centre d'ensenyança esglesiàstica, un dels primers d'Espanya. Func notari dins es procés de Beatificació de Sor Ainès de l'Esperit Sant del Convent de Betlem i Postulador substitut dins s'altre procés, també de Beatificació, de Sor Maria Miquela del Santíssim Sagrament (Vescontessa de Jorbalán). És además Prior de s'antiga i Reial Confraria de la Mare de Deu dels Desamparats, Vocal des Consei d'Administració de la Caixa d'Estalvis i Munt de Piedat, Vocal des Consei de sa Societat de St. Vicens de Paul, de s'Ateneu Pedagògic, de sa Junta de la Joventut Catòlica, de sa Junta de Govern de sa Gran Associació de Beneficència de la Mare de Deu

dels Desamparats, Director de la Junta de Senyores per ajudar a ses Dames Catequistes. President de sa Junta Diocesana de la Lliga Nacional de defensa del Clero, Examinador Prosinodal, des Consei Pontifici-Diocesà de Vigilancia, Visitador del Col·legi del Patriarca, Capellà d'Honor Pre-dador Honorari de Sa Majestat el Rei d'Espanya. Sembla que posseïx varies llengos extrangeres; és afectat de totes ses ciencias que per un vent o altre serveixen per l'exaltació i enaltiment de la Santa Fe Catòlica, predica admirablement, ha donades moltes de Conferencies i n'hi han estampades una bona partida i els intesos en fan gros llepa-dits. Amb una paraula, és un sacerdot consagrat tota la vida an es servici de l'esglesia, a sa causa excelsa de procurar per tot arreu la Major Glòria de Deu i la salvació de les ànimes, donant llum de bons exemples de totes ses virtuts sacerdotals i apostolicals i llum a luf de la ciencia que l'Esperit Sant mos diu que es pobles han de cercar de sa boca del sacerdot.

¿E-hu veis com el Bon Jesús estima molt, ben molt, Mallorca amb so enviar-mos per Bisbe una persona tan eminent en totes ses grans qualitats que han de distingir un Bisbe? De manera que tot Mallorca està d'anhorabona grossa per la Presentació que sa Majestat el Rei ha fet del Rdm. i l'lm. Dr. Domènech an el Papa per la Mitra de Mallorca. LA AURORA n'està contentíssima de tal Presentació, perquè en sab la prima des nostro futur Bisbe per lo quant un bon amic nostro fa molt que coneix i tracta el Dr. Domènech, i sempre l'ha trobat tal com diuen que és tots els periòdics serios de Valencia. An aquest amic nostro no l'ha sorprès gens gens que Deu haja compostes les coses de tal manera que el Rei d'Espanya l'ha presentat i la Santa Seu acceptat per Bisbe de Mallorca. Ja fa molts d'anys que se veia a la llejo que el Dr. Domènech havia d'acabar per esser Bisbe.

Per lo mateix, LA AURORA envia an el Rdm. i l'lm. Dr. Domènech sa més coral enhorabona i s'hi ofereix en tot i per tot quant li convenga come *Posat de l'Esperit Sant per retgir l'Esglesia de Mallorca*.

Escoltau i oireu!

I
Es socialisme *perseguidor*. — ¿Jesucrist socialista?

Idó sí, es fins i intencions des socialisme, per millionèsima vegada esqueinats dalt es paperot mallorquí de sa trista figura, s'*Obrer Balear*, ara los refresea de bell nou una tal Margot dins un insustancial articletxo. El prengürem amb sa prevenció molt natural per cert, de no sentir altra cosa més que es cantussol acostumat d'odi, destrucció, llamps, trons, calabruix i bombes contra sa religió. Pero ¡quina no és estada sa nostra sorpresa! quant, després d'haver-lo llegit, no hem trobat més que una cadena de finures, monades i expressions tant delicades i sensibles, que amb un poc més es nostro cor casi s'és fus de tendresa i sentiment. Per paga Na Margot, parlant des fins des socialisme, se'n desà tant fi, i tira unes fletxes emmelades, que sols una anima de cadafet, pot no sentirse fonament ferida.

¡Oh! ¡es tant polit s'ideal socialista! exclama, i ja és partida *perseguir* més de vint vegades dins un articletxo just d'un forc; amb un poc més mos ne duim s'impressió de que es socialisme es un policia o un maniàtic amb afanys persecutoris.

Però ¿i què *persegueix* es socialisme? Idó sa unió de tots es pobles, que tots es sers s'estimin, essent ateus. ¡Si que vertaderament e-hu és polit s'ideal de *persecució* socialista, segons Na Margot!

«Fa anys (i sigles, dona) que se lleix: estimau-vos uns amb sos altres «paraules que digué Jesucrist. Idó Jesucrist fou socialista».

Senyora Margot, amb sentiment vos hem de dir que això parlant en plata és fer fora des test.

Heu donada una passa, que ni En Belmonte, estorero, amb totes ses seues manyes i trasses no és capaç donar-ne una altra amb tanta *d'emoció*, com di rien es *belmontistes*. ¡Cristo socialista! ¿No heu vist tot d'una que això no poria anar ni en rodes? que era una befa, una contradicció, una injuria a Jesucrist, casi tan feresta com sa que li feren es jueus enclavant-lo? Es nom Jesucrist i per lo tant de religió i es calificatiu *socialista* i per lo tant *socialisme*, vos diré amb so caporal des socialisme modern En Bebel, que poren estar tan poc plegats ni mesclar-se tan poc com s'oli i s'aigo.

Jesucrist és sa més pura encarnació d'una religió, es socialisme és es molo de fer ateus i descreguts, es més desvergonyits; i així com no hi pot haver *catolicisme polític*, ni *lliberalisme catòlic* per sa raó evident de que sa religió és una cosa necessaria, permanent, de durada, mentres que sa política es una forma, una cosa tranzitoria i mudadissa, així també s'adjectiu *socialista* e-hi està per demés, no fa cop amb so concepte de religió, de cristianisme.

Sa religió no és més que una forma de s'amor divina, que podríem anomenar *humanada*, i que, tot escampant-se damunt la terra, fa arribar es bé aplemament a tots es membres de sa gran familia humana, destruint amb això, quant ses seues influencies no troben grans obstacles que vèncer, tots es vicis destructors, tota immoralitat. Sa religió sempre és estada social: no debades deim que és universal, lo mateix que l'Esglesia gordadora des seus dognes. Es socialisme no és tan social, ni en so sentit d'extensió ni en so d'esser-se aficat, ja desde molt enrera, dins es estaments socials, mirant p'es bé d'ells.

II.

¿Es cristianisme idolàtric i embrutidor?

Però no seria res haver afirmat que Jesucrist era socialista, si un pareí de retxes més avall no hagués dit molt formal que es socialisme estava baraiat amb sa religió; lo qual era lo mateix que dir, lligant caps, que Jesucrist estava baraiat amb sí mateix, que era una contradicció vivent. Més ¡ho doctora de solei! jo vos vui dir que, si altres proves no tenguéssim a favor de que Jesucrist no era socialista, es fet de no esser-se contradit mai, com e-hu feis voltros a cada passa, seria més que sufficient. ¿Quina és sa causa d'aquieix disgust entre sa religió i es socialisme? Segons Na Margot, és «perque es socialisme no vol idols ni figures idolàtriques (fetiches) que no fan més que embrutir ets homos».

¿A on consta que sa religió (quant parlam de religió, mos referim a sa catòlica) ha volgut mai, ha adorat mai cap ídol? ¿Que no sap que, segons tradició, a s'entrada del Minyonet Jesús a Egipte caigueren tots ets idols? S'altra causa, diu Na Margot, és perque estima s'hipocresia. Si Na Margot, en lloc de boure a fonts llotoses ó sensa beure hi, no se'n fos anada des seu cap, i hagués uberta, abans de dir tal barrabassada, sa vida de Jusucrist, hauria vist lo molt que odiava ets escribes i fariseus, grandíssims hipòcrites, com es socialistes des nostro temps, diguent d'ells que eren uns *sèpulcres enblanquinats*; de tal manera que s'hipocresia és combatuda pes moralistes i escriptors catòlics segons ses ensenyances del Mestre diví. Referent a lo que deis de que sa religió embruteix s'homo, p'es bé de *s'ideal socialista que perseguíu*, vos recoman que no torneu gastar tal expressió perque, així com no hem vist mai cap beneit que apegadras sa seua teulada, essent de vidre sa vostra jo socialistetxos! mai teniu gens d'aturai tirant-hi pedres seguit seguit. Es socialisme, i no sa religió, ha *embrutit* s'homo, perque malavetjant fer-li perdre sa religió, l'ha materializat, li ha donat a comprendre que, lo que li importava, era donar-se bon temps an aquesta vida, visquent lo mateix que si després de mort no hi havia un altre mon, per rebre es premi o es càstic de ses seues bones o males accions. Sa questió era aplegar bens temporals, que lo demés eren violes. Es socialisme, i no sa religió, ha embrutit s'homo tirant p'en-terra sa barrera que sa religió amb sos dictats d'una moral gens doblegadissa, posa a ses passions i instints humans, fent-los servir en canvi come poderós instrument de ses seues ambiciosos polítiques i conveniencies particulars, enganant-lo abans amb promeses que mai tendran realitat. Es socialisme ha embrutit s'homo omplint-lo de prejudicis contra aqueix Deu, aqueixa religió, aqueixa Esglesia, eterns i formidables obstacles des seus plans criminals de destrucció. Es socialisme ha embrutit s'obrer fins an es punt que no hi ha altre diferencia entre s'obrer socialista i una bistia que tenir s'obrer una ànima racional i sa bistia no. ¡Oh, i que és de polit es socialisme! exclama Na Margot; i quatre sabaterets, taconers de mala mort, passats per aigordent, que venint-los tan just posar unes remunes i escriure una o amb so cul d'un tassó, se són alsats escriguedoretjos, posant càtedra... de pestilencia damunt un paperutxo socialista, que ja fa molt de temps està a s'agonia i encara no arriba a fer es *cuec* del tot!... I és que mal herba mai mor, ni es bestiar la se menja.

III

¿Quin mal ha fet sa religió?

Com un aset carregat de mosques i nafres roda a sa sinia Na Margot, i no fa més que donar voltes a una afirmació irreligiosa i blasfema, abocant mentres tant dins es safareig des seu articletxo, que vessa per tots costats, cadufades pudentes de mentides, dois i bajanades per les quals son taiats de lluna es socialistes. ¿Quin mal ha fet sa religió perque aqueix la malmeniu d'una manera tan irrespetuosa i criminal? ¿Per que no solament es socialista l'ha de rebutjar, sino que «a de prescindir de ella», lo mateix que prescindir de sa *h* (¡gran poca alafxa!), i en-

cara ha de fer-se càrrec de que no existeix? Segurament que s'oracle socialista, escriguent tot això, no se devia donar compte de que setornava contradir, proclamant sa necesitat de s'hipocresia que més amunt reprovava en nom de s'ideal socialista que *persegueix*.

Volguent prescindir de sa religió, sabent que n'hi ha una de verdadera, i, lo que és pitjor, que s'home es naturalment religiós, perquè per molt que esperoneig i tir ses cosses que vulga, sempre se trobarà fermat a Deu, de qui és obra, amb sa cordeta de sa dependència, això és, de sa religió. Per lo tant denunciem sa vostra afirmació an es socialisme, en primer lloc per toixarruda; això no li vendrà de nou perquè tots es socialistes pateixen d'aqueix mal; i en segon per aconsejar i fomentar s'hipocresia amb allò de que han de fer-se càrrec de que no existeix sa religió, han de prescindir d'ella, exteriorment han de parèixer que no en tenen. Però ¿quin mal ha fet sa religió, que tant los fa caure ets uis an socialistes? Se'n són guardats com de caure es socialistes fins a la hora present de senyalar-ne cap de mal que haja fet es catolicisme, tan gros com e-hu és es socialisme; però no importa, a's mig de tot, esser molt llarc de gambals per veure que es catolicisme davant es socialisme fa com sa llum, quant entra dins una cova negra, que la deixa tota il·luminada, fins i tot es recones més amagats a on hi pogués haver mettàfara; lo mateix que fa sa policia entrant dins una casa de moneda falsa, agafant es qui en feien; lo que fan es carabiners amb sos que passen frau i contrabandol. Sa religió es sa veritat; es socialisme és sa mentida; Jesucrist, sa llum; es socialisme, ses tenebres, a on trassen es plans quatre assassins i bandetjats de sa pau pública, de sa dignitat i creencies de s'obrer. Per això diu molt bé Na Margot que es socialista no pot esser religiós; per això acaba molt malament, quant afirma que «Jesucrist era socialista.» I aquí s'aset, cansat de rodar, s'atura per fer un alè espès, i veient tot contrit que es safareig encara no és mig, mirant es cadufos, exclama amb un sospir de viuda aconhortada o amb sa alegria innocent d'un infant que xucla un bo-bo: ¡Oh! ¡ès tan polit s'ideal socialista! Quins fins que *persegueix*!

¡Quin toix, Sra. Margot!

O Mallorca desdixada!...

diuen a ca Na Majora; i a ca Na Menora, deim:

O Menorca desdixada!...

i a una i altra afegeixen:

Plora que tens de plorar,
que n'estàs profetizada
que un dia te'n has d'entrar!

Es nostre poble té es presentiment de que ses nostres Illes son filles d'un esfondrament, i assò li fa preveure que un altre esfondrament se les engolirà.

¿Tal terra-tremol succeí en plena època antròpica, humana? Pensem que sí; i que els primers pobladors d'aquestes Illes, no vengueren de fora, per via marítima, sinó que foren ibers, pobladors de la Península, que hi quedaren presoners de la mar; pensem que pogué esser autòctona, que comensà aquí la primera població dels *arxipels* Balearic i Pitiussic.

I entre noltros i per bé de tots, convé que sapigueu, ben volguda Madona LA AURORA, que a lo que els catalans continentals i de Mallorca ne diuen, — molt ben dit, — *arxipèleg*, a Menorca ne deim *arxipel*; un poc afrancesat serà es mot (*archipel*) però no n'empram d'altre.)

Geològicament (1) i antropològicament (2), p'és rocam i per sa sang humana, Balears i Pitiusses son ben germanetes.

O ho foren en son origen, en ses primeries. De modo que quant feren a Espanya la nova divisió de províncies, per lo que toca a *las Islas adyacentes*, fou un gran acert (cosa extranya) reunir-les en una província. Hi cabien qüestions pertocants an es nom: ¿Perquè Balears, i no Pitiusses?... Perquè Pitiusses, i no Balears?... Ho farien a busques, o a cara o creu, o a daus, i es nom Balears guanyaria sa partida. Per més que es nom de Pitiusses, si no era del tot esborrat, els mateixos naturals l'havien ja ben oblidat.

Ho he demanat a deferents eivissenes: ¿Què me deis de Pitiussa la Major?... — No la coneixem. — ¿I de Pitiussa la Menor?... — No'n sabem res; no la coneixem. — ¡Fa tant de temps que ja no hi són els grecs i llatins que nomenaven *Pitiussa Major* a Eviça, i *Pitiussa Minor* a Formentera!...

Per aquesta ha quedat el nom llatí *Fruentaria*, o el catalanesc modern, *Formentera*, *la terra del forment*, l'illa bladera, i Eivissa, com a pubila usufructua el nom fenici prehistòric, que compendria les dues illes, *Ai-BSS* (*Ai, illa; B S... bosc?*) que els grecs pronunciarien *Ebusus* o *Eibysus*...

(1) La Geologia estudia la formació de la terra.

(2) L'antropologia estudia la formació i constitució de l'home, la seua manera d'esser a través de tots els sigles i en tots els llocs.

una casa consemblanta farien els llatins.

He llegit que *Ebusus* voldria *bosca-na*, i que per lo mateix d'*Ebusus*, els grecs ne feren *Pitiusses*, les illes dels pins. Sembla que en grec *béssa* vol dir *boscatge*.

Pero voltros, i jo també, pensareu que *Pitiusses*, ve de *Piti*, de *Piton*: les Pitiusses les *dragueres*, o *serpentaries*. I tots havien sentit contar que em temps en aitals illes fou tan grossa sa plaga de serpents, que els homes estiguieren per a pegar enfuïta. *Pitiusses* també pot voler dir que els primers pobladors eren naturals de la ciutat de Pityus en el Mar Negre, ciutat avui desapareguda.

Lo que per a mi té cert valor etimològic es la significació de *serpentaries*, atenen-nos al fet històric de la plaga de serpents. ¿Les hi posarien aleshores es nom de Pityusses? En tal cas el nom devia ésser transitori, i oblidar-se quant van desaparèixer les serps, que'l motivaren.

I *aixinetes* ha passat. I ha restat he-reu el primitiu (?) nom: *Ai-Bes Aibis*... I no perquè signifiqüi les *Illes Boscanes*, perquè de *bo canes* fa temps que ja no en son; per altra cosa serà i mentres els sabís no mos ho afinin, jo m'atendré a lo que sempre he sospitat, que'l nom fenici *Ai-Bs*, (*i-Bissce?*) vol dir les *Illes bessones*. Clar que es funament de sa meua suspita no és filològic, perquè de filologia... i damés *filoses* no ne sé un brot, (ses... *filoses* deixem-les per ses filles *del Rei de la Mar*;) però tots sabem, — (basta haver llegida una mica d'Astronomia,) que de la Constel·lació zodiacal *Géminis*, *els bessons*, els alarbs-fenici-caideus ne diuen *Al-guiussa*, o *Eluviussa*. Lo que vol dir que *Ai-viussa*, per els tals, significava *Illes Bessones* o *il·les dels Bessons*.

Lo que si porem mig assegurar es que tal denominació s'usava sempre en plural: *les Eivisses*; era el nom de l'arxipel·la. I els moros, en sa seva estada les i conservaren. En casi totes ses referencies moresques que d'aital arxipel·la he llegides (vegis Josep Antoni Conde, *Dominación de los Arabes en España*) les nomèn lèbissat o lèbissat aixís, en plural volent dir *les Eivisses*. I quant tracten de particularisar, de parlar d'una sola de les illes eixes, deien, verbigracia, «la illa principal de les lèbissat»... I ho feien referint-se a la Eivissa d'avui. No recort haver llegida referencia nenguna referent a Formentera, que tal volta anomenarien *Eivissa seguida*, *Eivissa la menor*. Lo cert es que els moros actuals de la costa d'Àfrica, en parlar d'aital arxipel·la, l'anomenen usant en plural la paraula *Eivissa lèbissat*.

Sa conversa, m'agrada; però s'ès feta massa llargaruda; deixem-ho per un altre dia, si Deu vol; si Deu ho vol i Vos, amable madona LA AURORA. Perdonau.

FRANCESC D'ALBRANCA

Mitjorn Gran (Menorca) 21 Febrer.

N'Arnau

II

Tan de nou me vengué aquella conversa que aquells estudiants tengueren davant mi dins es *tren sobre il basso assoluto Onorabile Achille Gorghetti Amplabuca*, i fins a tal punt m'interessà tot allò, que, quant vaig haver enllestides ses feines que m'havien duit an aquell poble, vaig obrir una enquesta per aclarir de quines egos veïen i de quin poble eren En Tòfol Penjat i En Miquelet Mena, considerant que ells serien es qui me porien donar més claricia de sa vida i miracles de *N'Arnauini*, que me resultat tan interessant.

Lo primer que vaig fer, tot d'una

d'esser a Ciutat, fonc anar-me'n de-vers es *Banc de s'Oli* per veure si aglapiaria aquella despesa a on havia sentit dir an aquells estudiants que estava N'Arnau.

Com es veinats de per allà sentiren que jo demanava de dues senyores així i així que tenien una despesa d'estudiants, tot d'una me digueren a on era tal casa.

Ja hu crec que, encara no m'ho varen haver dit, com m'hi espitx, puig s'es-cala, pec tirada a sa cordellina de sa campaneta de sa porta, i surt una criada, pagesa com se suposa. i que pareixia molt desinvolta.

Li deman si era allà una despesa d'estudiants a càrrec de dues senyores, i aquella revel·lera me diu que sí, però que ja no n'hi havia cap d'estudiant; tots se'n eren anats a ca-seua per tot s'estiu perquè ja estaven examinats.

— Escolta, al·lota, vaig jo dir. Ja me pories fer un favor, que crec que no te costaria gaire.

— Diga, senyor, respón ella ben re-bent.

— Idò me faries una gran mercè, dic jo. si me deies si d'aquels estudiants n'hi ha un que li diuen Tòfol i un altre Miquelet i de quin poble són un i altre perquè els he d'escuriure i no sé a on enviar-los sa carta.

— Idò jo le hi diré, diu aquella criada. Són quatre ets estudiants que tenim: un ha nom D. Arnau, s'altre D. Jordi, s'altre D. Tòfol i s'altre D. Miquelet. D. Tòfol es de Felanitx i estodia de misser, i D. Miquelet es de Sòller i estodia de metge.

— I D. Arnau? dic jo, com qui no n'ès.

— Ah D. Arnau! diu ella. D. Arnau diuen que ha d'esser operista perquè té una veu tan gruixada i tan forta que, en amollar an es bram, mos aixorda i alsa tot es carrer. Devegades s'apleguen aquí davant, per sentir-lo, vint i trenta persones, sobre tot, al·lotea, xoquïnets i sabaterandos.

Veient jo que aquella al·lota s'amollava d'aquella manera tan agradable per mi, m'atans a fer-li una altra pregunta dient:

— Escolta, i D. Jordi ¿quin pífol toca? vui dir ¿de què estodia?

— De capellà, diu ella. Va an es Seminari. Aquest sí que és un sant al·lot; no vol sobre res de al·lotes ni de divertiments taliquins. No el veureu mai que no estiga aferrat an es llibres, que no sé com no se tuda sa vista. No i diuen que té un cap per sa lletra com pocs n'hi haja en tot es Seminari. I no se crega que sia cap cap-baixenc ni cap *beatot*, com solen dir, si no que sempre està xelest i s'admet amb tot-hom, però sense treure mai cap peu des solc; i du sempre es llum ben dret, i ben alerta que va sempre a fer cap gota. I llavò que tota aqueixa bondat seua li és tan natural, que sa veu a la lleo que li surt bé de dins cor.

— I d'on és aquest Jordi? vaig jo dir.

— Lluchmajorenc com jo mateixa, diu ella.

— Però tu, dic jo, deus esser lluchmajorena.

— Ja és de raó, diu ella.

— I de llinatge ¿què és aquest Jordi? li deman jo.

— ¿De llinatge? diu ella. ¡Ara sí que m'apura! Noltros sempre li deim *D. Jordi D. Jordi*. No res esper, un poc i hu n'iré a demanar a ses Senyores.

I aquella pitxorina me deixa en banda per anar a demanar allò a ses Senyores i al punt torna, casi botant de lleugera que caminava, i me diu:

— ¡Vaja quin llinatge més extrany que té D. Jordi! Llevantol! ¡D. Jordi Llevantol! No sé d'on el se degueren treure an aqueix llinatge!

Aquí jo vaig considerar que no havia d'entretener pus aquella criada per no fer fressa; i, com per altra banda, ja m'havia dit més que jo no esperava, vaig dir:

— Al·lota, tantes de gracies de tota

Les Pitiusses

¿Què mes voldria jo, que haver-vos vistes, xalestes illes i illetes Pitiusses?... Eivissa, Formentera, Conillera, Tagomago... Però els meus uis no han tinguda una *ditxa tala*. Vui parlar de voltros, i de voltros no en puc parlar més que per sentir dir. ¡I es tant repoceta cosa lo que n'he sentit dir!...

Llògicament, les Pitiusses i les Balears son grans de rosaris de sa mateixa desena. Les unes i les altres, un temps eren part de Iberia—¿Existia aleshores el Mar Mediterrani?... Lo que sí sembla cert és que Iberia, la península espanyola d'ara, actual, vers a mitjorn estava saldada am l'Àfrica, i cap a llevant s'allargava mes en-llà des Cap de la Mola de Menorca i un dia el mon pegà un cruixit; el sacsà un for *terra-tremol*; l'Iberia es desequilibrà, suspenent se per la part de tramontana i mestral i enfonsant-se per la part de mitjorn i llevant.

Espanya o Iberia quedà separada de l'Àfrica, i pel freu o pas de Calpe (del Príncep?) abocà ses aigos la Mar Gran, la Mar d'Atlant, i taparen la gran planura levantina, cruixida, rompuda i arrabassada del Continent, com una estella caiguda d'un penyal.

I quant, tornaren a la quietut geològica, i espargides ses negroses nivola-des, el sol brillà de bell nou, vegé que

Devant ella respaldaven de cera groga s'atxes que ab la seua llum recorden les de trista funerària.

I prop d'allà per lo series de terror el pit congllassen de set rigurosos jutges, vestits de negre, les cares.

Ni se miren, ni sonriuen ni se parlen ab veu baixa, i aquella cambra està plena de cavallers i de dames,

de patges i de donzelles, de barons d'antich paratge, de prelats que duen mitra, de valents que han guanyat fama, de valents que compartexen ab el gran Rotger de Lauria lo domini de les ones, els perills de les borrasques.

Hi ha nobles de Sicilia, de la Grecia, d'Alemanya, catalans, aragonesos... sols un de francesa rassa.

TOMAS AGUILÓ

(Continuarà)

El Rei de tres reinats

I heu de creure i pensar i pensar i creure que En Bernat dins aquell jardí i palau del Rei Orquès estava com un Papa; no tenia altres feines que agranar la casa, fer i desfer es llits i aguiar p'el Rei i es sis criats, que no eren gaire prims de gust. Li duien sa cassa i o los ho sofregia amb arròs o los ho torrava dalt ses brasses, i se'n xuclaven es dits. I llavò que se'n anaven el dematí i no tornaven fins el vespre; només feien dues menjades, pero vos assegur que atacaven fort i que en llevaven de concert des vent.

Així se passà En Bernat set anys re-dons dins aquell jardí i palau no veient cap altra persona nada més que el Rei Orquès i es sis criats, fins que un dia damunt mig dia guaita per una finestra i m'afina tres niguls que devallen dins es jardí just davora un grandió safreig que hi havia, i zas! de cada nigul surt una fadrina, totes tres come sols de garrides i galanxonies, i ja se destiren de sa roba i pa-plaf dins es safreig i allà neda qui neda come peixos.

Com prou hagueren nedat, surten, se vesten, es niguls les tornen prendre i per amunt! per amunt! ja no les ver-ven pus.

En Bernat romangué com un beneit d'aquella feta, no se'n poria avenir per cap d'estil.

Pensa qui pensa si n'havia de dir res an el Rei Orquès e-hu perllongà per un altre dia.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que lo endemà a sa mateixa hora, damunt mig dia, torna guaitar En Bernat per una finestra, i zas! afina de bell fresc aquells niguls mateixos que devallaven devallaven fins que toquen ses parets des safreig, en surten aquelles tres fadrinetes mateixes, se destiren de sa roba i pa-plaf dins es safreig, i allà neda qui neda come peixos.

Com prou hagueren nedat, surten, se vesten, es tres niguls les prenen i per amunt! per amunt! ja no les ver-ven pus.

En Bernat n'estava amb sos cabeis drets de tot allò; e-hu trobava tan gros i tan gros, que resolgué contar-ho tot an el Rei Orquès, no fos cosa que resultàs esser una prova que el Rei li fés per provar sa seua llealtat i fidelitat.

Així és que el vespre, com el Rei Orquès hagué sopat, que ja se'n volia anar a colgar, En Bernat l'agafa i li conta fil per randa tot lo que havia vist d'aquells tres niguls de ses tres fadrinetes tan garrides i galanxonies i també tan nedadores.

-Aquí t'esperava, diu el Rei Orquès, com En Bernat acabà de contar-li això. Mesquí de tu si no m'ho contes.

A l'hora d'ara ja t'hauria fet botir es cap i es coll de dalt ses s'espalles. Ara veig que m'ets feel i que me vas amb llealtat. Si segueis així, no't dirà malament mai darrera mi.

-No tenga ansi d'això, Sr. Rei! diu En Bernat. Vossa Reial Majestat és mon pare; i o el dimoni m'en durà, o jo me portaré sempre amb Vossa Reial Majestat com un bon fill.

-Beníssim! diu el Rei. Ara lo que has de fer tu, es primer dia que tornin aquelles tres fadrinetes amb aquells niguls i se tirin dins es safreig, tu has de reparar a on dexarà sa roba sa més tenra de totes tres, sa més petitona, que és sa qui se'n d' damunt ses altres dues sa ventatge en garridesa i galanxonía; surt d'aquí acotat acotat, que elles no te guipin de dins es safreig, i li prens sa roba a sa mes petitona, i la dus a tancar dins tal guarda-robes. I quant elles sortiran des safreig, per vestir-se, sa més petita no veurà sa roba en lloc i se tornarà amollar dins es safreig esperant que ses altres dues se'n vagen cada una amb so seu nigul a dur li una altra roba per porer-se vestir i anar-se'n amb elles. Com ses altres dues se'n seran anades, tu te'n vas an es safreig, i li dius a sa pitxorina: -¡O garridoia des meu cor!

Som jo que t'he presa sa roba perque m'agrada massa! Si en vols d'altra de roba, te'n duré ara mateix, que t'estarà com si li haguessen feta per tu. Si ella diu que sí, tu te'n vens aquí dins, obris tal altre guarda-robes, e-hi veuràs un vestit tot fet d'un filet d'or i d'un filet de plata, d'un filet d'or i d'un filet de plata, la hi dus, ella el se posa, li fas ofertes de mostrar-li aqueix palau; i com la tendràs dins tal cambra, en surts cop en sec i la hi tanques dadins de part dafora, i la hi tens fins que noltros vendrem. I no li obriràs per més pre-garies i súpliques que te fassa! Mesquí de tu, si li obrisses! ¡estaria fet de tu! ¡i mira quina hora t'ho dic!

-Sr. Rei, diu En Bernat. Jo li don paraula de que tot e-hu faré així com m'ho acaba de comanar! ¡No haia por! ¡no deixaré de cumplir cap til-la de tot quant m'ha dit!

El Rei i En Bernat se'n van a jeure cadascú an es seu llit; i ja hu crec que lo endemà en Bernat estava a l'aguait molt aba s de mig dia a veure si compareixien aquelles tres pitxorines de fadrinetes.

Prou que comparegueren a sa mateixa hora d'ets altres dies es tres niguls, davallen damunt sa paret des safreig en surten ses tres fadrinetes, se destiren de sa roba, En Bernat repara ben bé a on la posava sa més petitona, que resultava esser-ho sa qui se'n duia damunt totes sa ventatge en garridesa i galanxonía; i totes tres pa-plaf dins es safreig, i allà neda qui neda come peixos.

Aquí En Bernat surt del palau, acotat acotat cap an es safreig i pega grapa a sa roba de sa fadrineta més petitona, i acotat acotat ¡cap a tancar-la dins es guarda-robes que el Rei Orquès li havia comanat! E-hi roda clau, i se'n torna a posar-se a l'aguait de lo que farien aquelles tres nedadores de dins es safreig.

Es bo de veure que havien de fer. Com estigueren cansades de nedar, surten per vestir-se; i ja hu crec que sa més petita no troba sa roba allà on l'havia deixada, ni a cap altra lloc de tot allò.

¡O quin disgust que en tengué la pobre! Ses altres dues li digueren:

-Torne't tirar dins es safreig, i noltros mos n'anem a dur-te altra roba, la te posaràs, i mos ne tornarem totes plegades.

Sa petita se torna tirar dins es safreig, ses altres dues se'n van amb so nigul per amunt a cercar-li altra roba; i quant ja no les ver-ven, En Bernat s'acosta an es safreig i diu a aquella pitxorina:

-¡O garridoia des meu cor! ¡estel de sa meua anima i alegria de sa meua

vida! ¡Som jo que t'he presa sa roba perque m'agrada massa. Sa teua roba la vui gordar forsai forsai per penyora! perque tu i ses teues altres germanes vos ne veniu a nedar dins aqueix sa freig sense demanar orde. Pero jo tampoc no vui que t'hages de desenar aquí dins despuiada ni que hages de sortir sense porer-te mudar així com pertoca. Aramateix vaig a dur-te un vestit tot fet d'un filet d'or i d'un filet de plata, d'un filet d'or i d'un filet de plata; i el te dexaré aquí per que pugues sortir i vestir-te amb tota llibertat i tot s'espai que vulges.

-¡Ah Bernadet, Bernadet! s'exclama aquella fadrineta. La m'has feta! La m'has feta!

-¡Com sabs que som Bernat jo? diu ell.

-Massa que hu sé! diu ella. No res, du'm aqueixa roba que dius que tens, feta d'un filet d'or i d'un filet de plata, d'un filet d'or i d'un filet de plata.

En Bernat se'n va corrents a dur-li aquella roba, la hi deixa damunt sa paret des safreig, i se'n va dins la casa, guaitant això sí per un finestró per no perdre de vista sa fadrineta per que no li fés cap mala endemesa.

Com va veure que ja estava vestida de tot, que pareixia l'emperatriu de tota la terra de planta que feia (just li mancava sa corona imperial damunt es cap) En Bernat s'hi presenta i li diu:

-¡O garridoia des meu cor, estel de sa meua anima i alegria de sa meua vida! te vui mostrar aqueix grandió palau! ¡No't fasses dolenta de veure! T'ho deman per amor de Deu i per amor de sa Mare la Benaventura sempre Verge Maria!

-¡Vaja idò! diu sa fadrineta. ¡Que t'han de fer! ¡veiam-lo an aquest palau!

Se'n hi entren tots dos, i En Bernat ja és partit a mostrar-le hi tot, explicant-le hi tot fil per randa.

I heu de creure i pensar i pensar i creure, que, com tengué sa fadrineta dins aquella cambra que el Rei Orquès li havia dita, cop en sec En Bernat en surt, i roda clau a sa porta de part-defora, i ja tengué tancada allà dins aquella gran pitxorina, que ja va esser partida a dir, cridant a la desesperada:

-¡Bernadet, obri'm! ¡obrim, Bernadet! ¡això és passada de fer a una fadrineta com jo? ¡Obri'm sí vols estar bé! ¡Mira que jo som sa fia més estimada del Rei-Bruixot i que t'hi camparàs malament si no m'obris! ¡No hi ha remei! ¡la m'has tornada fer! ¡Massa se veu que te'n serveis d'haver viscut set anys de ses *erbes virtuoses* des bosc d'assí dalt! ¡Bé se veu que te'n serveis d'haver fet set anys de criat del Rei Orquès! ¡Pero tot això no't valdrà de res si no m'obris ara mateix! ¡Sa venjansa de mon pare serà feresta! T'ho promet! t'ho jur! com som Valentina!

Com En Bernat sentia tot aquell se-menter de sa fadrineta, n'estava amb sos cabeis drets de sentir que li endevinava tota sa vida que ell havia, perque també li deia ella:

-¡Ja hu sé que ets fill de Rei! i que, perque somiares que viuries set anys de ses *erbes virtuoses* i series Rei de tres Reinats, ton pare va donar orde a un criat que te'n menàs an es bosc d'assí dalt i que te matàs i li dugués sa teua sanc dins una ampolleta! Ja hu sé que aquell criat matà en lloc teu una cuseteta i li feu donar sa sanc dins una ampolla, i dugué aquella sanc a ton pare fent-li creure que era sa teua, mentres tu pellucaves *erbes virtuoses* dins es bosc! Idò bé, res d'això te valdrà si no m'obris i no me deixes fogir! Mon pare en farà benes de tu en porer-te aglapir!

En Bernat no sabia que fer-se quant sentia tot allò; no se'n sabia avenir de que aquella fadrineta sabés tan a pedres menudes sa seua vida, i estava tot retgirat i ple de por de que no li vengués molt de mal d'haver tancada aquella pitxorina dins aquella cambra. Com prou e-hi hagué pensat, resolgué

creure el Rei Orquès de no amollar la princesa Valentina, que arribà a callar veient que En Bernat tammateix no la s'escoltava ni li obría.

S'acabatai de tot aquest endiament-jat l'haurem de deixar per dissapte qui vé, si Deu ho vol i Maria.

A un ambiciós

Amic, massa't veig desviure en el mon per estar bé; i no més parles de rendes, de negoci i de diners.

Tres cases dins que has comprades i encara no estàs content; i cercas trasts, i t'afanyes per alsar-ne encara més.

Amic, massa't veig desviure... homo, ¡vols un consell meu? An el cel fes-t'hi una cassa, i an el mon... ¡ves a lloguer!

MATEU OBBADOR.

Noticies de Manacor

Aquests dies passats el Sr. Jutge de Instrucció de Manacor, D. Jaume del Ojo volgué que a ca-seua se fes s'entronisació del Sagrat Cor de Jesús. Molt ben fet; així ho haurien de fer sempre ses autoritats: donar llum de bons exemples.

Aquest bò de vent mos aclotella de mala manera: ha sacorrats ets amel-lers. Ventura que no les ha morts ets amel-lons. Ses faveres tenen mal xorar, i la gent que va niala i mal sofrida. Per paga fa més fret que el dimoni. Es que no hi ha remei, Deu sap lo que fa, i no pot errar. Lo més avengut i segur és sufrir-ho tot per Deu.

Diumenge prop passat, quant sa colcada voltava p'es poble de Manacor se posà a fer un ruixat de calabruix que tapà sa terra i es carnaval va fer figa. El dimars come darrer dia de Carnes-toltes tornà sortir sa colcada, i aquest pic en lloc de calabruix brusquetjà i també hu esborrossonà. Jovenets i jovenetes, preniu-ho en paciència, que tal volta vos bastarà per anar al cel.

Ses Corant-hores des *darrers dies* són anades de lo millor. E-hi assistí una gentada fora mida. Ben fet! Per paga el P. Jaume va fer uns sermons de pinyol vermei.

Demà a la Sagrada Família, si Deu ho vol, e-hi haurà recés espiritual a ses hours de costum.

A sa fàbrica elèctrica nova pareix que ja paguen ets interesos an ets accionistes an es cinc per cent. Molt ben fet! Així ets accionistes estaràn contents.

Hala manacorins! no fassu falta cada vespre an es sermons de Corema, que aposta les fan per que hi aneu a sentir-los i vos n'apro-fiteu.

No sabem qui és qui mos ha enviat un exemplar de sa Conferència que D. Miquel Ferrà feu a la Sala de Ciutat dia 5 de juliol passat sobre el Bt. Ramón Lull. Sia el qui sia que mos ha tenguda tal atenció, la hi agraïm de tot cor; i, en coses que siguem bons, que man i disponga de sa nostra.... inutilidad.

Pareix que a Manacor, han feta una trobada de prou importància: No gaire enfora de s'Estació des carril, i veinat de Sa Torre de ses *puntes*, es Frares Dominics han compra una corturada de terra, i hi han fet un jugador p'ets al lots, tant de sa *Milicia Angélica*, com d'ets *Al lots guaites*. Per favorir tota aquella al lotea hi han feta una cisterna, i quant e-hi picaven, com que bombeljas, picaven, a un costat, i trobaren una cantina a sa fondaria de sis metres, que bellament en pot passar un homo: Pareix que es molt vé i que lo és caigut des paladar, hi ha afegit un parei de pams de picadís o sia terra i macada; i ara resulta que hi han d'anar de grapes per passar-ne. Es que la feien; devien esser petitons per s'al-taria que té. Deu sap perque feren tal lloguer, cada devers vint passes, té un poc mes d'amplaria, a li de porer-ne passar dos, si acas e-hi entraven. Sa direcció es de tramontana a mitjorn.

Tip. lit. ds Amengual y Munianer